

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΟΡΥΧΕΙΟ ΛΕΥΚΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ

Ἄρ. Σπ. Μ. 1. 128

Τοῦ κ. Ἰ. Ἰωάννου

Ἡ ὑπαρξὴ τοῦ σπηλαίου - ορυχείου Λεύκης ἦταν ἀγνωστὴ μέχρι τὸ 1961. Τὴν χρονιά ἐκείνη, φήμες πὼς κρύβεται μέσα σ' αὐτὸ μεγάλος θησαυρός, ξεσηκώσαν τοὺς κατοίκους τοῦ χωριοῦ. Μὲ προσωπικὴ ἐργασία βγάλαν τὰ χρώματα καὶ τὶς πέτρες ποὺ εἶχαν σκεπάσει τὸ τεχνητὰ σκαλοπάτια καὶ τὰ τοῦννελ τοῦ δδηγοῦν στοῦ ἐσωτερικοῦ του.

Θησαυρός φυσικὰ δὲν βρέθηκε. Οἱ τοπικὲς ἀρχαιολογικὲς ἀρχὲς χαρακτηρίσαν τὸ σπήλαιο κρησφύγετο, χωρὶς ὅμως νὰ μποροῦν καὶ νὰ δικαιολογήσουν τὴν ἐκδοχὴ αὐτή.

Τὸ 1962, ὁ μαθητὴς Κ. Ἀπακτίδης γνώρισε στὸν γράφοντα τὰ στοιχεῖα τοποθεσίας καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ σπηλαίου καὶ ἡ Ε.Σ.Ε. τοῦ ἀνέθεσε τὴν ἐξερευνησὴ καὶ μελέτη του. Ἡ ἐξερευνησὴ αὐτὴ πραγματοποιήθηκε στὶς 23, 24 καὶ 25 Σεπτεμβρίου 1963 ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Ε.Σ.Ε. Ι. Ἰωάννου, Νίνα Κιανέλλη καὶ Μαρία Ἰωάννου. Βοήθησε καὶ ὁ κ. Γ. Μωυσιάδης, χωρικός, κάτοικος τοῦ χωριοῦ Λεύκη.

Τὸ Σπήλαιο - Ορυχεῖο

Τὸ σπήλαιο - ορυχεῖο Λεύκης ἀνήκει στοῦ ὁμώνυμο χωριὸ τοῦ νομοῦ Καβάλας. Βρίσκεται ἐπάνω σ' ἕναν λόφο, μιὰ ὥρα κί' ἕνα τέταρτο μὲ τὸ μουλάρι ἀπὸ τὸ χωριὸ, στὴν νοτιοδυτικὴ πλευρὰ τοῦ λόφου. Τὸ μόνον χαρακτηριστικὸ σημάδι γιὰ τὴν εἴσοδο τοῦ σπηλαίου, εἶναι τὰ κόκκινα χρώματα καὶ οἱ πέτρες ποὺ ὑπάρχουν γύρω στὴν εἴσοδο. Εἶναι τὰ ἕλικα ποὺ βγάλαν οἱ χωρικοὶ τὸ 1961 ἀπὸ τὸ πρῶτο κομμάτι τοῦ σπηλαίου. Ἡ γύρω περιοχὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ σταχτιοὺς ἀσβεστόλιθους, χωρὶς βλάστηση δέντρων, χώρια ἀπὸ λίγους θάμνους καὶ ἀγριοβαλκανιδιές.

Ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου εἶναι μιὰ φυσικὴ σχισμὴ, ποὺ τὴν ἔχουν φαρδύνει ἀρκετὰ μὲ κάποιον μικρὸ ἐργαλεῖο, δέκα περίπου ἐκαιοστά. Ἐχει διαστάσεις 1 μ. πλάτος καὶ ὕψος ἀπὸ 1,5 μέχρι 2 μ. Ἀμέσως ἀρχίζουν σκαλοπάτια, σκαλισμένα στὸ δάπεδο πολὺ κατηφορικὰ. Ἀπὸ τὴν εἴσοδο μὲ 8 σκαλοπάτια καὶ μὲ συνολικὸ κατέβασμα 5 μ., φτάνουμε σ' ἕνα ἀπότομο κατέβασμα 3 μ. Φαίνεται πὼς στοῦ σημεῖο αὐτὸ βρισκόταν τοποθετημένη σκάλα, ἕως ξύλινη. Ἀκολουθεῖ ἕνας φυσικὸς διάδρομος ποὺ σχηματίζει μιὰ στραφὴ δεξιὰ καὶ μετὰ συνεχίζουν 20 σκαλοπάτια πολὺ κατηφορικὰ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ σπηλαίου. Τὸ περισσότερα σκαλοπάτια ἔχουν ἀπὸ 0,50 μέχρι 0,80 μ. διαφορά, τὸ ἕνα ἀπὸ τὸ ἄλλο. Οἱ διαστάσεις τοῦ τοῦννελ, ὅπου ὑπάρχουν τὰ σκαλοπάτια, εἶναι 1 μ. πλάτος καὶ 1,5 μ. ὕψος. Τὰ σκαλοπάτια δεξιῶν νὰ συνεχίζονται καὶ κάτω ἀπὸ τὰ ἕλικα ποὺ τὰ σκεπάζουν καὶ ποὺ ἀριστερὰ ἀφήνουν ἕνα μικρὸ ἀνοιγμα 0,50 μ. × 0,50 μ., ποὺ δδηγεῖ σὲ τοῦννελ 8 μ. καὶ διαστάσεων 0,50 × 0,50 μ.

Μετὰ τὸ τοῦννελ ὑπάρχει ἕνας φυσικὸς διάδρομος καὶ θάλαμος. Στὶς πλευρὲς του καὶ πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις ἀνοίγονται τοῦννελ τεχνητὰ, ποὺ συνεχίζονται, εἴτε σταματοῦν ἀπότομα. Ἀριστερὰ ἀπ' αὐτὸν τὸν πρῶτο θάλαμο ὑπάρχει καταβόθρα 6 μ.

Ἀπὸ τὸν πρῶτο θάλαμο ἀρχίζει τοῦννελ διαστάσεων 2×2 μ. καὶ μήκους 25 μ., ποὺ συνεχίζεται μὲ πολλὰ τοῦννελ διαστάσεων 0,40 × 0,50 μ. Τὰ περισσότερα

τοῦνελ σταματοῦν. Συναντοῦμε φυσικὲς αἰθούσες τοῦ σπηλαίου, πὺν τίς ἐνώνουν τεχνητὰ τοῦνελ. Ἐπάρχουν λιθοδομὲς πὺν τίς ἔχει στολισεῖ καὶ ἐνώσει τὸ λιθω-

Σταλακτιτικὸς διάκοσμος.

Φωτ. Ἰ. Ἰωάννου

ματικὸ ὑλικό. Διακρίνονται πολλές τεχνητὲς ὑδατοδεξαμενὲς διαστάσεων 1 μ. × 1 μ.

Ἐσοχὲς στολισμένες με ἀστραφτερό λιθωματικὸ διάκοσμο.

Φωτ. Ἰ. Ἰωάννου

Ἐπάρχει πολὺ ὁμορφος λιθωματικὸς διάκοσμος μέσα σὲ ἔσοχὲς, πὺν ἔχουν

διαστάσεις, πλάτος 1 μ. και ύψος που κυμαίνεται από 0,50 μέχρι 0,30 μ. Ξεχωρίζουν φαντασμαγορικές και σπάνιες εικόνες φυσικής πέχνης μέσα σε σπήλαιο. Άξιζει να σημειωθεί πως όλο αυτό το ύλικό έχει δημιουργηθεί με την έναπόθεση πάνω σε άργιλο και το πάχος του λιθωματικού αυτού ύλικού δεν ξεπερνάει τα 0,20 μ.

Δεν κατορθώσαμε να εξερευνήσουμε τα δυο κεντρικά τούννελ σ' όλο τους το μήκος για τρεις κυρίως λόγους: 1) Από την μεγάλη στενότητα του χώρου που δυσκόλευε πολύ την κίνηση μέσα στα τούννελ. 2) Από την έλλειψη που δξυγόνου για την λειτουργία τής κανονικής ξεκούραστης άναπνοης. Η έλλειψη δξυγόνου βεβαιώθηκε και από την δυσκολία που άνάβαν τα κεριά, ενώ σε μερικά μέρη σβύναν άμέσως. 3) Από τα νερά που σχηματίζαν λίμνες μέσα στα τούννελ και τα κάναν

Τα καταπληκτικά διαμάντια τής Λίμνης. Λιθωματικός διάκοσμος.

Φωτ. 'Ι. 'Ιωάννου

άδιapέραστα, αφήνοντας ελεύθερο χώρο σε ύψος 0,20 μ. μέχρι 0,30 μ. πάνω από την επικράνεια του νερού, πράμα που έκανε άδύνατη την μετακίνηση του ανθρώπου σε τόσο στενό χώρο.

Το δεξί τμήμα, που αρχίζει κι' αυτό από τον πρώτο θάλαμο, είναι πολύ διαφορετικά από τα άλλα κεντρικά τούννελ. Είναι κι' αυτό σωστός λαβύρινθος και πιο επικίνδυνο γιατί στο δάπεδό του υπάρχουν τεχνητές καταβόθρες από 6 μ. μέχρι 8 μ.

Οί μετρήσεις κι' οί παρατηρήσεις τριών ημερών στο σπήλαιο - όρυχείο τής Λεύκης μ'άς κάναν να σχηματίσουμε την γνώμη πως ή άποτύπωση τής κάτοψής του θα μ'άς έδινε ένα μπλεγμένο σχέδιο και γι' αυτό προτιμήσαμε να κάνουμε την κάθετη τομή του. Έγινε με άναλογίες κλίμακος 1 : 100 και τα προσέγγιση, γιατί έχουμε πολλές άμφιβολίες για άρκετά τούννελ, όπου δεν κατορθώσαμε να φτάσουμε μέχρι το τέλος τους.

Στο δεξιο τμήμα βρεθήκαν και μερικά σπάνια μαργαριτάρια τών σπηλαίων. Παρατηρήθηκε, άκόμη, πως στα τούννελ του τμήματος αυτού υπάρχουν περισσότερες λίμνες. Γενικά λείπουν τα φρεστά ύλικά και είναι πιο καθαρό το δάπεδο.

Η παραμονή μέσα στο σπήλαιο δεν κρατούσε παραπάνω από δυο ώρες, γιατί

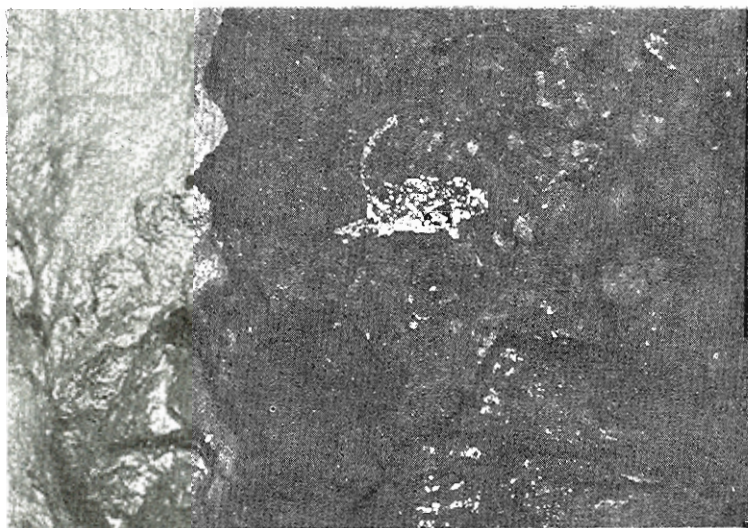
ιπτήρχε μεγάλη δυσκολία στην άναπνοή. Κάθε μέρα γίνονταν τουλάχιστον τέσσερις αναβάσεις στην είσοδο από τους κεντρικούς θαλάμους.

Στοιχεία του σπηλαιού.

Δ ι α σ τ ά σ ε ι ς.— Σύμφωνα με τις μετρήσεις, τὰ τρία κεντρικά τουννελ έχουν μήκος τουλάχιστον 200 μέχρι 230 μ. Είναι πολύ αξιόλογο πώς μπόρεσε να εξερευνηθεί τὸ μήκος αὐτό, κάτω ἀπὸ τις συνθήκες πὸν γίνονταν ἡ ἐξερεύνηση.

Ἡ ὑγρασία μέσα στο σπήλαιο στὶς 24 Σεπτεμβρίου ἦταν 85°. Ἡ θερμοκρασία 21°.

Σ π η λ α ι ο γ έ ν ε σ η.— Τὸ σπήλαιο Λεύκης ἔχει δημιουργηθεῖ ἀπὸ τὴν μηχανικὴ ἐνέργεια τοῦ νεροῦ. Ἡ φυσικὴ σχισμὴ καὶ οἱ θάλαμοί του ἔχουν διευ-

Μουμοποιημένος ποντικός.

Φωτ. Ἰ. Ἰωάννου

ρυνθεῖ καὶ ἐκωθεῖ μεταξύ τους τεχνητά. Ἐργαλεῖο πὸν χρησιμοποιήθηκε γι' αὐτὸ τὸν σκοπὸ εἶναι ἓνα μυτερὸ ἀντικείμενο 0,10 μ., ὅπως ξεχωρίζει ἀπὸ τὰ ἴχνη πὸν ἔχει ἀφίσει στὰ τοιχώματα τῶν τουννελ. Χρειάζεται νὰ γίνῃ μελέτη ἀπὸ εἰδικὸ γεωλόγο γιὰ τὰ θέματα τῶν ὀρυχείων καὶ τῶν σπηλαίων.

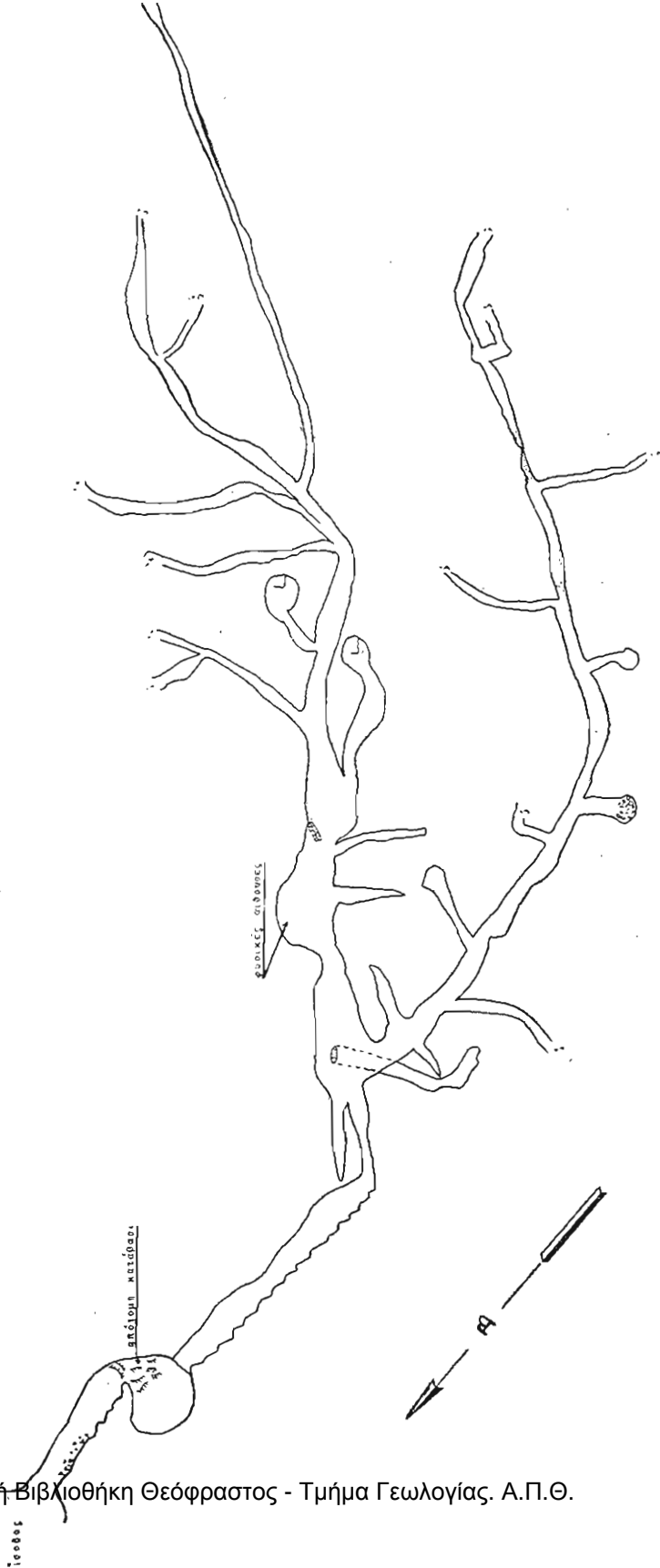
Β ι ο σ π η λ α ι ο λ ο γ ί α.— Δὲν παρατηρήθηκε κανένα σπηλαιόβιο, ἀν καὶ δὲν ἔγινε ἔρευνα μ' αὐτὸν τὸν σκοπὸ. Στὸν κεντρικὸ θάλαμο παρατηρήθηκε καὶ φωτογραφήθηκε μουμοποιημένος ποντικός. Πάνω του εἶχαν ἀναπυχθεῖ μύκητες. Ἡ μουμοποίηση εἶναι κα' αὐτὴ μιὰ ἀπόδειξη τῆς κακῆς κυκλοφορίας τοῦ ἀέρα μέσα στο σπήλαιο. (Ἀτελὴς καύση τοῦ πτώματος τοῦ ποντικοῦ).

Ἀ ρ χ α ι ο λ ο γ ί α.— Τὸ σπήλαιο αὐτὸ ἦταν ὀρυχεῖο, ἀργύρου ἢ χρυσοῦ. Ὁ Θεσσαλὸς μιλάει γιὰ ἓνα ὀρυχεῖο στὴν περιοχὴ Καβάλας, ἴσως εἶναι αὐτό. Μέσα στο σπήλαιο - ὀρυχεῖο βρέθηκε ἓνα κομμάτι ἀπὸ κεραμακὸ ἀντικείμενο, φτιαγμένο ἀπὸ ἄργιλο. Ἐχει ἐπίχρισμα ἀπὸ ἄσπρο χῶμα (μπατάνα), πὸν χρησιμοποιεῖται ὡς χρῶμα πάνω σὲ ἄργιλο (κόκκινο πηλὸ). Εἶναι ψημένο δυὸ φορές, ἀπ'

ΣΠΗΛΛΑΙΟΝ ΟΡΥΧΕΙΟΥ ΛΕΥΚΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ Άριθ. Σ.Μ.

ΣΚΑΡΙΦΗΜΑ ΤΟΜΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ ΚΛΙΜΑΚΟΣ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΙΝ 1:100

δι,τι φαίνεται στην τομή της πλευράς του. Στο δεύτερο ψήσιμό του χρησιμοποιήθηκε όξειδιο του χαλκού, για να του δώσει διακοσμητικό χαρακτήρα. Το όξειδιο του χαλκού, τοποθετούμενο σε κεραμικό αντικείμενο και ψημένο σε θερμοκρασία 800°, του δίνει το χαρακτηριστικό χρώμα της όξειδώσεως των χαλκίνων αντικειμένων. Το χρώμα αυτό είναι γνωστό σαν το πράσινο του χαλκού. Η τεχνολογία αυτή συναντιέται σε κεραμικά έργαστήρια του 1.500 με 1.000 π. Χ. Αυτό είναι το μόνο στοιχείο για την χρονική τοποθέτηση λειτουργίας του όρυχειού. Άλλά αυτό δεν σημαίνει πως δεν μπορεί να είναι και παλιότερο ή και νεότερο το όρυχειο και πως το αντικείμενο δεν μεταφέρθηκε εκεί από τους εργάτες που δουλεύαν μέσα σ' αυτό, όποτε και δεν μπορεί να ταυτίζονται οι χρονολογίες της λειτουργίας του όρυχειού και της δημιουργίας του κεραμικού από τεχνίτη της εποχής.

Τ ο υ ρ ι σ μ ό ς.— Το σπήλαιο - όρυχειο της Λεύκης δεν θεωρείται τουριστικό για τέσσερις κυρίως λόγους: 1) Βρίσκεται πολύ μακριά από το χωριό Λεύκη. 2) Στερείται από λιθωματικό διάκοσμο. 3) Η στενότης των τούνελ του κάνει προβληματική κάθε κίνηση. 4) Η ανεπάρκεια όξυγόνου όμποδίζει την παραμνή των επισκεπτών.

Όστόσο, όμως, έχει πολύ μεγάλο αρχαιολογικό και γεωλογικό ενδιαφέρον και είναι πολύ όξιόλογο από σπηλαιολογική πλευρά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΠΗΛΑΙΟΥ "ΛΕΥΚΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ,,

1. Σουκιουδίδης, αν και δεν είναι έξακριβωμένο ότι άναφέρει αυτό το όρυχειο, ιδό όποιο όνομάζεται χρυσιοόρυχειο, διότι στην περιοχή Καβάλας είχε προσωπικά όρυχεια και τα σαράνται του χρόνια τα πέρασε μεταξύ Άθηνών και Θράκης. Το χωριό που ήταν τα όρυχεια του, όνομαζόταν Σκαπτή "Υλη.

2. Κ. Άτακτίδη, «Τό σπήλαιο της Λεύκης Καβάλας», όφημερίς «Πρωινή» Καβάλας, 31-3-1962.

3. 'Ι. 'Ιωάννου, «Τό σπήλαιο - όρυχειο Λεύκης Καβάλας». Περιοδικό ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ, Σεπτέμβριος 1962, άριθμός τεύχους 45, σελίδες 24 - 25.

4. Κ. Άτακτίδη, «Τό σπήλαιο της Λεύκης», όφημερίς «Πρωινή» Καβάλας, 4-5-1963.

5. 'Ι. 'Ιωάννου, «Τό σπήλαιο - όρυχειο Λεύκης Καβάλας», περιοδικά ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ, 'Ιούλος 1965, άριθμός τεύχους 79, σελίδες 32 - 33.

6. Ε. Παπαδόπουλου, «Τό σπήλαιο Λεύκης είναι ή Σκαπτή "Υλη;», όφημερίς «Ταχυδρόμος» Καβάλας, 19-8-1965.

R E S U M É

La grotte - mine de Lefki - Kavala No 1.128

Cette grotte explorée par M. J. Ioannou est d'après ce qu'il parait une ancienne mine abandonnée se trouvant dans le nord de la Grece près de Kavalla. Il est possible qu'il s'agisse d'une ancienne mine mentionnée par Thucydide près de l'ancienne ville Skapti Ylé. Le couloir qui conduit de l'entrée consiste d'une trentaine de marches, qui aboutissent a un système de galeries naturelles et artificielles conduisant vers diverses directions. Ces galeries sont ornées de matière stalactitique, mais le séjour y est difficile a cause du manque d'air, ce qui n'a pas permis l'exploration complète. La longueur des trois galeries principales explorées est de 230 m.